

بررسی اثر عوامل بهزراعی روی عارضه پژمردگی و خشکیدگی خوشه خرمای رقم مضافتی

روشن، وحید، حسین پژمان و اسماعیل رامخدايي

محققان موسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور

پژمردگی و خشکیدگی خوشه خرما عارضه‌ای جدید می‌باشد که در سالهای اخیر خسارت زیادی را به نخلستانهای مناطق جنوبی کشور وارد کرده است. این عارضه برای اولین بار در سال ۱۳۶۸ از منطقه کهنوج استان کرمان (روی رقم مضافتی) و سپس از مناطق دیگر گزارش شد. عارضه اغلب در ارقام خرمای تر و میانرس مانند مضافتی، کبکاب، مرداسنگ، کلوته، برحی و خاصی مشاهده شده است.

معمولاً عارضه در مرحله تبدیل خارک به رملب بروز می‌کند و میوه‌ها در این مرحله در مدت بسیار کوتاهی (کمتر از یک هفته) پلاسیده و می‌خشکند. به خاطر اهمیت اقتصادی این عارضه تحقیقات زیادی در زمینه شناخت عامل و راهکارهای کنترل آن صورت گرفته است بررسیهای مقدماتی نشان داده است که تغییرات آب و هوایی بویژه افت ناگهانی رطوبت نسبی هوا توأم با افزایش دما و وزش بادهای گرم و خشک در بروز و تشدید عارضه نقش دارند. همچنین اجرای صحیح اصول مدیریتی در نخلستانها در کاهش خسارت عارضه بسیار موثر می‌باشند. بر همین اساس اقدام به اجرای طرح تحقیقی و ترویجی بررسی اثرات عوامل بهزراعی بر روی عارضه در منطقه جیرفت و بر روی رقم مضافتی گردید. بدین منظور ۸۰ اصله درخت بارور انتخاب و ۴۰ اصله آن به عنوان قطعه تیمار و ۴۰ اصله به عنوان شاهد انتخاب گردید. در قطعه تیمار، عملیات مبارزه با علفهای هرز، بیماریها و آفات، هرس و ترکیب، شخم، دیسک، میانه‌کاری با یونجه رقم بغدادی، آبیاری با فاصله ۵ تا ۶ روز یکبار، تنظیم نسبت برگ به خوشه به نسبت ۸:۱، گرده‌افشانی مکانیکی با گرده رقم مضافتی، تغذیه با کودهای ماکرو (N - P - K) و میکرو (آمن، روی، مس، منگنز)، محلولپاشی با کلرورکلسیم ۲ درهزار در مرحله خارک، تنک خوشه بصورت حذف یک سوم نوک گل‌آذین در زمان گرده‌افشانی، پوشاندن خوشه‌ها با سبب حصیری و پلاستیک سوراخ دار رنگ روشن در اوائل مرحله خلال، نصب دماسنج دیجیتال در درون و بیرون خوشه‌های پوشیده شده با حصیر و پوشانده نشده، انجام شد. در قطعه شاهد کلیه عملیات طبق عرف زارع صورت گرفت. بر اساس نتایج حاصله خسارت عارضه در قطعه تیمار ۵/۶ درصد و قطعه شاهد ۴۹/۶ درصد و متوسط میزان عملکرد هر درخت در قطعه تیمار ۱۱۰ کیلوگرم و در قطعه شاهد (۴۲ کیلوگرم) تعیین شد. کیفیت میوه (اندازه، رنگ و شفافیت و ...) در قطعه تیمار افزایش یافت. در قطعه تیمار (میانه کاری شده) میانگین دمای روزانه بطور متوسط ۴/۳ درجه سانتیگراد کمتر از تیمار شاهد بود، میانگین حداکثر دمای روزانه در داخل پوشش حصیری ۸/۴ درجه سانتیگراد کمتر از هوای بیرون تعیین شد. نتایج آزمون Sign test روی داده‌های عملکرد، درصد خسارت و فاکتور حداکثر درجه حرارت روزانه در قطعه تیمار (عوامل بهزراعی) و قطعه شاهد در سطح ۱٪ درصد معنی‌دار گردید که نشانگر تاثیر مثبت بکارگیری عوامل بهزراعی در کاهش خسارت عارضه می‌باشد.